

СТАНОВИЩЕ

от д-р Теодора Петрова Попова – доцент, катедра „Биология на развитието“,

Биологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика

професионално направление 4.3. Биологически науки

докторска програма *Генетика*

Автор: *Станислав Иванов Иванов*

Тема: *„ФЕНОТИПНО МНОГООБРАЗИЕ ПРИ ЧОВЕКА В КОМПЛЕКС ОТ ОПИСАТЕЛНИ И ПОВЕДЕНЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ“*

Научен ръководител: *Проф. д.б.н. Евгения Нешова Иванова – катедра „Биология на развитието“, Биологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“*

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-215 от 28.01.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Фенотипно многообразие при човека в комплекс от описателни и поведенчески характеристики“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3 Биологически науки, докторска програма Генетика. Автор на дисертационния труд е Станислав Иванов Иванов - докторант в редовна форма на обучение към катедра „Биология на развитието“ с научен ръководител проф. дбн Евгения Нешова Иванова от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от докторант Станислав Иванов комплект от материали по процедурата е в съответствие с чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ (ПРАСПУ) и включва пълен набор документи, а именно:

- Молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- Автобиография в европейски формат;
- Препис-извлечение от протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- Дисертационен труд;
- Автореферат (на български и на английски език);

- Списък на научните публикации по темата на дисертацията и на допълнителни публикации;
- Копия на научните публикации по темата на дисертацията;
- Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- Справка за съответствие с минималните национални изисквания.

Приложени са също: Становище от научния ръководител проф. дбн Евгения Иванова относно проекта за дисертация и Телково решение вместо дължима такса.

Към материалите по процедурата са приложени копия на 4 (четири) излезли от печат статии.

Докторантът Станислав Иванов завършва висшето си образование в Пловдивски университет „П. Хилендарски“. През 2018 г. той придобива ОКС „бакалавър“ по специалност Психология, а през 2020 г. – ОКС „магистър“, специалност Управление на човешките ресурси. Докторантът има десет години трудов стаж в различни сфери, като: търговия, социална дейност, подпомагане на хора с увреждания, човешки ресурси, психологическо консултиране, провеждане на семинари, коучинг, мотивационни лекции.

2. Актуалност на тематиката

За психогенетиката представляват интерес чертите, характеризиращи личностните особености на човека и неговото поведение през онтогенезата. Усилията са насочени към изучаване на генетичната обусловеност на индивидуални психоемоционални и личностни особености, и също на механизмите за взаимодействие между генотипа и факторите на средата. Личностните черти отразяват характерните модели на мисли, чувства и поведение на хората.

Представеният дисертационен труд изследва фенотипното разнообразие в българска популация, фокусирайки се върху избрани описателни и поведенчески характеристики, разглеждани в комплекс. В национален и международен мащаб подобни проучвания са рядкост поради сложността на изследваната материя. Дефицитът на значими научни данни относно честотата на срещане на описателни и психологически признаци, и зависимостите между тях сред възрастното население в България, определя актуалността и оригиналността на настоящия дисертационен труд.

3. Познаване на проблема

Докторантът е направил задълбочен литературен обзор по научната тематика на дисертационния труд. Впечатляващ е броят на цитираните в библиографията литературни източници - 456, от които 116 са публикувани през последните 10 години. Докторантът тълкува адекватно резултатите от проведеното проучване, както и резултатите от изследванията на други екипи, работещи в съответната научна сфера. Станислав Иванов показва отлично поз-

наване на състоянието на проблема, умение за анализ и прилагане на натрупаните познания при реализацията на конкретната научна разработка.

4. Методика на изследването

Приложените методически подходи позволяват решаване и адекватен отговор на задачите, поставени в дисертационния труд, което осигурява постигане на целта му.

Представеното от Станислав Иванов проучване е фундаментално – описателно и аналитично. Насочено е към характеризиране и анализиране на фенотипното многообразие при човека в комплекс от описателни и поведенчески характеристики, също към изясняване на потенциалните причинни връзки между изучаваните признаци (описателни морфологични, имунологични, базисни личностни, генетични предразположения, творчески потенциал), както и определяне на възможни статистически значими зависимости. В изследването са включени 945 лица и това го определя като представително по отношение на генералната съвкупност. От тях са събрани и обработени данни относно подбрани описателни морфологични признаци, петте базови характеристики на личността, някои заболявания с генетична предразположеност, като късогледство, астигматизъм, мигрена, високо кръвно налягане, алергии, както и изявата на музикален или друг талант. Поради съпоставянето и анализирането на събраните данни по групи, представеното проучване има изразен сравнителен характер.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е в обем от 202 страници и следва стандартна структура: Въведение (2 стр.), Литературен обзор (44 стр.), Цел и задачи (1 стр.), Материали и методи (13 стр., от които в 8 стр. са приложени подбраните за анализ описателни, имунологични и многофакторни признаци), Резултати и обсъждане (86 стр.), Заключение и Изводи (2 стр.), Приноси (2 стр.) и Цитирана литература (44 стр.). Включени са също Списък на публикациите във връзка с дисертационния труд и Списък на допълнителни публикации (1 стр.), както и Участия в научни форуми (1 стр.). Цитирани са 456 литературни източника, от които 5 на кирилица и 451 на латиница. Дисертацията е отлично онагледена с прецизно оформени 38 фигури и 37 таблици.

Оформлението на дисертационния труд съответства на изискванията на ПРАСПУ. Литературният обзор по темата на дисертацията е изчерпателен. Целта на изследването е ясно формулирана и поставените задачи са напълно адекватни и достатъчни за постигането ѝ. Проведените изследвания и анализи, както и получените резултати са старателно описани. Работата завършва със заключения и изводи, от които в последния (седмия) са посочени пет тенденции и зависимости в комплексния фенотипен профил на проучената популация. Приносите на проведеното изследване са ясно дефинирани и включват: 5 приноси с оригина-

лен научен характер, 2 с потвърдителен характер, 2 с методически характер и 1 с приложен характер.

В хода на прегледа не установих плагиатство, което потвърждава оригиналността на резултатите и приносите.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът е представил 4 научни публикации по темата на дисертационния труд, от които 2 са в научни списания с Q4, една – в издание, индексирано в Scopus с Q3₍₂₀₂₀₎, и една в сборник със статии от Балканска конференция по биология. В една от статиите Станислав Иванов е първи автор. Получените резултати са активно популяризирани в 6 участия на научни форуми, от които 1 е международен (проведен извън България). С представените научни публикации докторантът отговаря на минималните национални изисквания и дори надхвърля необходимия брой точки по показател Г (30 т.), като са изпълнени 39 т.

Извън списъка с публикации във връзка с дисертационния труд, Станислав Иванов е съавтор в други 3 публикации – 2 в издания с Q4 и една в издание с Q3₍₂₀₂₀₎, на която е първи автор.

7. Автореферат

Авторефератът отговаря на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“, ясно и структурирано отразява основните резултати, постигнати при работата по дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Станислав Иванов успешно е реализирал целите и задачите на дисертационния си труд. Благодарение на това са постигнати съществени резултати, които ще имат принос в развитието на фундаменталната наука, методологическите похвати и също такива с приложен аспект. Бих искала да поздравя докторанта и неговия научен ръководител за задълбочения дисертационен труд. Той демонстрира овладяване на редица методи в една актуална научна област и изградени умения на изследовател.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Станислав Иванов притежава задълбочени теоретични знания по научна специалност Генетика и в сферата на психогенетиката, както и методологични познания. Той демонстрира качества и умения за провеждане на на-

учно изследване, и способност за анализ и интерпретация на резултатите. Налице са всички предпоставки, необходими за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Поради гореизложеното, убедено давам своята ПОЛОЖИТЕЛНА оценка за проведеното изследване и представения дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Станислав Иванов Иванов в област на висше образование: 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4.3 Биологически науки, докторска програма Генетика.

11.02.2025 г.

Изготвил становището: .....

/доц. д-р Теодора Попова/